109225 ـ کسی که قصد حج یا عمره از میقات دارد چکار کند؟

سوال

کسی که قصد دارد حج یا عمره را ادا کند، نزد میقات چه کارهایی انجام می‌دهد؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

هنگامی که به میقات رسید مستحب است غسل دهد و از عطر استفاده کند؛ زیرا روایت شده که پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ هنگام احرام لباس دوخته شده را در آورد و غسل نمود و در صحیحین از عائشه ـ رضی الله عنها ـ ثابت است که گفت: من پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ را پیش از آنکه وارد احرام شود برای احرامش خوشبو می‌کردم و برای بیرون آمدن از حرام، پیش از آنکه طواف خانه را انجام دهد. و پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ هنگامی که عائشه رضی الله عنها حیض شدند و در این حال برای عمره احرام کرده بودند ایشان را امر نمود تا غسل دهند و برای حج احرام کنند و همینطور به اسماء بنت عمیس که در ذی الحلیفه وضع حمل نمودند دستور دادند که غسل کنند و خود را با پارچه‌ای محکم کنند و احرام نمایند. این دال بر آن است که زن هرگاه در حال حیض یا نفاس به میقات رسید غسل می‌کند و همراه با دیگر مردم احرام می‌کند و همان کارهای دیگر حجاج را انجام می‌دهد جز آنکه طواف را انجام نمی‌دهد، همانگونه که پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ به عائشه و اسماء امر نمودند.

همچنین برای کسی که قصد احرام دارد مستحب است سبیل و ناخن‌ها و موهای زائد خود را کوتاه کند و بزند تا پس از احرام و در حالی که محرم است نیازی به آن نداشته باشد و همینطور پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ به مسلمانان توصیه نموده این کارها را در هر زمانی انجام دهند چنانکه در صحیحین از ابوهریره ـ رضی الله عنه ـ روایت است که پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمودند: فطرت پنج است: ختنه، تراشیدن موی زیر ناف، کوتاه کردن سبیل، کوتاه کردن ناخن‌ها، و کندن موی زیر بغل و در صحیح مسلم از انس ـ رضی الله عنه ـ روایت شده که گفت: برای ما در مورد کوتاه کردن سبیل و ناخن و کندن موی زیر بغل و تراشیدن موی زیر ناف اینگونه وقت گذاشته شد که این کارها را بیش از چهل شب به تاخیر نیندازیم.

نسائی این روایت را با لفظ رسول الله صلی الله علیه وسلم برای ما وقت تعیین نمود که... تخریج نموده. احمد و ابوداود و ترمذی این روایت را با لفظ نسائی تخریج کرده‌اند. اما در مورد سر مشروع نیست که در هنگام احرام هیچ مقداری از آن کوتاه شود، نه در مورد مردان و نه در مورد زنان.

اما ریش، تراشیدن یا کوتاه کردن آن در همه حال حرام است و رها کردن آن واجب است، زیرا در صحیحین از ابن عمر ـ رضی الله عنهما ـ روایت شده که پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمودند: با مشرکان مخالفت نمایید، ریش را بگذارید و سبیل را کوتاه کنید و مسلم این روایت را در صحیح خود از ابوهریره ـ رضی الله عنه ـ روایت کرده که پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمودند: سبیل‌ها را کوتاه کنید و ریش‌ها را رها کنید. با مجوس از در مخالفت در آیید.

این مصیبت در دوران ما به شدت شیوع یافته و بسیاری از مردم به مخالفت با این سنت برخاسته و با آن مبارزه می‌کنند و به شبیه ساختن خود به کافران و زنان راضی شده‌اند به ویژه آنان که به علم و تعلیم منسبوند و انا لله و انا الیه راجعون. از الله خواهانیم ما و دیگر مسلمانان را به موافقت سنت و پایبندی و دعوت به آن هدایت نماید حتی اگر اکثریت از آن رویگردان شوند و حسبنا الله ونعم الوکیل ولا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم.

سپس مردان ازار و رداء می‌پوشند و مستحب است که این دو تکه سفید و پاک باشد و مستحب است با نعلین احرام نماید؛ زیرا پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرموده است: و هر یک از شما در ازار و رداء و نعلین احرام نماید به روایت امام احمد رحمه الله.

اما برای زن جایز است که در هر لباسی، سیاه یا سبز یا غیر آن احرام نماید اما از شبیه ساختن خود به مردان خودداری کند، ولی نباید در حین احرام نقاب و دستکش بپوشد، اما صورت و کف دستش را با چیزی جز دستکش و نقاب می‌پوشاند؛ زیرا پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ زن محرمه را از پوشیدن نقاب و دستکش نهی نمودند. اما اینکه برخی از عوام لباس احرام زن را به سبز یا سیاه یا رنگ خاصی مقید می‌کنند اصل و اساسی ندارد.

سپس بعد از پایان غسل و شستشو و پوشیدن لباس احرام در دل خود نیتِ وارد شدن به مناسکی که قصد دارد ـ حج یا عمره ـ می‌کند؛ چرا که پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ می‌فرماید: همانا کارها به نیت‌ها بستگی دارد و برای هر کس همانی است که نیت کرده است.

و مشروع است که نیت را به زبان آورد، یعنی اگر نیت عمره دارد بگوید: لبیکَ عمرة یا اللهم لبیک عمرة و اگر نیت حج دارد بگوید: لبیک حجا یا اللهم لبیک حجا؛ زیرا پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ این کار را انجام داده‌اند. و اگر نیت هر دو را دارد می‌گوید: اللهم لبیک عمرة وحجا، و بهتر آن است که به زبان آوردنش پس از نشستن بر وسیله‌ی سواری ـ حیوان یا خودرو یا هر چیزی دیگر ـ باشد، چرا که پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ پس از سوار شدن بر مرکبش لبیک گفت، و این صحیح‌ترین قول اهل علم است.

به زبان آوردن نیت فقط برای احرام مشروع است [نه دیگر عبادات] زیرا این از پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ وارد شده است.

اما نماز و طواف و دیگر عبادات، شایسته نیست که در هیچ یک از آنها نیت را به زبان آورد، مثلا بگوید: نیت کردم اینقدر نماز بخوانم و یا نیت کردم فلان طواف را انجام دهم، و به زبان آوردن این نیت‌ها از بدعت‌های نوساخته است و بلند گفتن آن بدتر است، و اگر تلفظ به نیت مشروع بود پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ آن را بیان می‌فرمود و با گفتار یا کردار آشکارا اعلامش می‌کرد و یا سلف صالح پیش از ما چنین می کردند.

پس از آنجایی که چنین چیزی از پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ و هیچ یک از صحابه ـ رضی الله عنهم ـ نقل نشده دانسته می‌شود که چنین کاری بدعت است، و پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرموده است که بدترین کارها، کارهای نوساخته است، و هر بدعتی گمراهی است [به روایت مسلم در صحیح] و فرموده است: هر که در این امر ما چیزی نو بیاورد که از آن نیست، پس آن [کار] مردود است [متفق علیه] و در لفظ مسلم: هر کس کاری انجام دهد که امر ما بر آن نیست پس آن مردود است.

شیخ عبدالعزیز بن باز رحمه الله.

مجموع فتاوی ابن باز (۱۶/ ۳۷ ـ ۴۲).